

УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА

УДК 821.161.2'06-312.9.09:793.322.01

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.1.2/07>

Барабаш С. М.

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

АРХЕТИП ТАНЦЮ РУТЕНІЇ ВІТАЛІЯ КЛИМЧУКА

У статті досліджено архетип танцю Рутенії в однойменному романі, сучасному українському фентезі, Віталія Климчука.

У «Рутенії» Віталій Климчук описує жіночий варіант виконання аркану відьмою Рутенією. Автор вдається до відтворення танцю у жіночому виконанні. Він є своєрідним викликом не лише зовнішнім обставинам, але й самій собі. У танець Рутенії автор закладає глибинний символічний сенс зв'язку з інстинктами, інтуїцією та волелюбністю. Відьма володіє ясным розумом, потаємними знаннями, завдяки чому може знайти вихід із найскладніших ситуацій, навіть перебуваючи «на межі». Автор вказує на джерела споконвічних людських інстинктів: боротьбу за право управляти іншими, протистояння за владу між окремими особистостями та на рівнях держав, які перебувають у діалектичній єдності між собою, пов'язані підступністю та шляхетністю, жертовністю та прагматизмом.

Архетип танцю Рутенії розкриває прихований сенс, двоїстість: можливість звернутися до темних сторін зовнішнього і власного внутрішнього світу, водночас зробити особистий вибір за покликом серця – стати на сторону світла, любові, добра. Аркан Рутенії відбувається біля Світового Древа – перед Всесвітом, Вічністю, в якому слід здійснити і відстояти власний вибір, призначення, свободу духу і моральних принципів. Таким чином, спостерігається смисловий корелят між народним танцем та архетипом як змістом колективного несвідомого. Архетип танцю Рутенії є змістом колективного несвідомого. Він містить психічні сенси, які не зазнали жодного свідомого опрацювання, тобто представляють собою «ще безпосередню душевну даність». На тлі Світового Древа через жіночий аркан постає ідея часу в людському існуванні та людській культурі, адже є безперервний зв'язок між хроносом і здатністю людини охопити минуле, нинішнє і майбутнє.

Визначено бінарність образу, специфіку концентрації в аркані давньої філософії українського народу та його трансляції у нинішніх реаліях, трансформації жіночого образу в умовах війни.

Ключові слова: сучасне українське фентезі, роман, аркан, архетип танцю, жіночий аркан, Рутенія, Віталій Климчук.

Постановка проблеми. На тлі нинішніх культурно-політичних подій, які відбуваються у період відстоювання власних кордонів, людської гідності, права на існування та свободу, важливим, ключовим моментом є прагнення віднайти національну ідентичність, її прадавні сенси.

Нематеріальна культурна спадщина України є українською національною складовою загальної концепції нематеріальної культурної спадщини, яку було запропоновано у 1990-х рр. як аналог Світової спадщини ЮНЕСКО.

Складовими нематеріальної культурної спадщини є усна народна творчість, звичаї, свята, обряди, народна виконавська майстерність (музична, пісенна, танцювальна, театральна);

традиційні ремесла; знання, навички, світогляд українського народу щодо влаштування природи і всесвіту (народна медицина, народний календар, національне кухарство, народний одяг тощо), які передаються з покоління в покоління, постійно відтворюються спільнотами, формуючи в них почуття ідентичності, наступності, поваги до культурного розмаїття та людської творчості.

До Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України внесено звичай виконувати танець Аркан з Ковалівкою в Печеніжинській ОТГ (Печеніжинська селищна громада – територіальна громада в Україні, яка знаходиться в Коломийському районі Івано-Франківської обл.). Попри те, що упродовж

1387–1772 рр. Гуцульщина перебувала під владою Польщі, частково Туреччини, Молдавії, Угорщини, у 1772–1919 рр. – Австро-Угорщини, протягом 1920–1939 рр. – Польщі, Румунії, Чехословаччини, завдяки географічному розселенню гуцули зазнали порівняно незначного впливу інших культур і зберегли автентичні риси у фольклорі, міфології, побуті, календарній обрядовості [7, с. 193].

У період звернення до ролі національної ідентичності українців та збереження культурних традицій предків, зокрема, нематеріальної спадщини, **актуальним** вважаємо дослідження архетипу танцю Рутенії в однойменному романі, сучасному українському фентезі, Віталія Климчука, в якому відтворено давньослов'янські міфологічні уявлення.

У «Рутенії» Віталій Климчук описує жіночий варіант його виконання відьмою Рутенією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий інтерес до такого культурного феномену танцювального мистецтва як аркан виявили О. О. Бігус [3], Є. Луців [12], А. Ногачевський [16], Б. Стасько [18], Н. Якименко, М. Хай [12], І. Бестюк [2], Р. Герасимчук [5] тощо.

Поняття архетипів в українській хореографічній культурі та народно-сценічних танцях розглядала Д. Карпенко [10], архетип тіні в танцювальних традиціях українського народу під час святкування Івана Купала – Л. Андросчук [1], народні танці як утілення архетипових образів в інструментальній музиці українських композиторів – Лі Вейвей [4].

Постановка завдання. Метою статті є дослідження архетипу танцю Рутенії Віталія Климчука.

Виклад основного матеріалу. Перші ґрунтовні описи танців знаходимо не лише у працях етнографів, але й у художніх творах Григорія Квіткі-Основ'яненка, Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Івана Нечуя-Левицького, Миколи Гоголя. Марка Кропивницького. Відтворення танцювального мистецтва українців письменниками має не лише естетичне значення, але є цінним етнографічним матеріалом.

Наприклад, у «гуцульській» п'єсі «Непросте» (1911) Гнат Хоткевич подає детальний опис аркану – «легінського» танцю з бартками: «Чвірка проти чвірки. Починають танец на місци, потім зіходять ся, крешут бартками і розіходять ся. Змінюють коліно і так само. Потім подають через плече бартки дівкам, ловлять ся в коло і швидко крутять ся. Четверо падають навznak, упираючи ся одно в одного ногами, а четверо їх крутять. Потім

друга партія лягає. Потім рух вправо, правою рукою ловлять ся за спину товариша, ліва висить вільно. Рух вліво, ліва рука ловить за шию товариша. Коло тісне і шалено вертить ся. Рух вправо, права за спину, коло більшає, рух вліво, ловлять ся за руки, коло велике. Рух вправо. На попереднику коло перебиваєть ся, легіні ловлять ся за плечі і вужем, побираючи бартки від дівок, ідуть кілька разів по сцені. Потім вирівнюють ся в лінію на заднім пляні і лиш тихо-тихонько притупують, рухаючи ся цілою стіною» [19].

В. Герасим'юк у поезії «Чоловічий танець» відтворив шалений вихор аркана, пройнятий стихійністю діонісійства – стихійністю, неспокоєм, стражданнями, нещастями, диким виходом людських інстинктів. Під впливом такого світовідчуття і злиття з ним людина наче здійснює вихід зі сну ілюзій і святкує торжество злиття з природою. Відновлюється середньовічне значення танцю смерті, учасниками якого були чоловіки. Повтор тричі у поезії слів «тільки раз» підкреслює і вказує на важливість і можливість одноразового виконання ритуального танцю-ініціації. Кожен повинен пройти обряд посвяти, духовного дорослішання

ЧОЛОВІЧИЙ ТАНЕЦЬ

Ти мусиш танцювати *аркан*.

Хоч раз.

Хоч раз ти повинен відчувти,
як тяжко рветься на цій землі
древнє чоловіче коло,
як тяжко зчіплюються чоловічі руки,
як тяжко почати і зупинити
цей танець.

Хоч раз

Ти стань у найтісніше коло,
Обхопивши руками плечі двох побратимів,
Мертво стиснувши долоні інших,
І тоді в заповітному колі
І тоді в заповітному колі,
ти протанцюєш під безоднею неба
із криком по-звіриному протяжним.
Щоб не випасти із цього грішного світу,
хоч раз
змішай із ближніми
піт і кров.

Сину Людський,

ти стаєш у чоловіче коло,
ти готовий до цього древнього танцю
тільки тепер.

З хрестом за плечима.

З двома розбійниками.

Тільки раз [6, с. 105].

Таким чином, простежуємо науковий і художній інтерес до аркану як чоловічого танцю. Жіночий аркан теж має право на існування, хоч і не настільки поширений, він має свої сенси, завдання й енергетику.

У 2011 р. Марія Матіос створює поетичну збірку «Жіночий аркан в саду нетерпіння», вважаючи, що жіноче життя є випробувальним танцем: іноді – вальс, частіше – гуцулка, зрідка – танго чи, коли-не-коли, танець живота. Традиційно жінки ніколи не танцюють аркан – ритуальний, суто чоловічий танець жителів гір. Проте авторка стверджує іншу концепцію: її героїня «затесалася між аркани», і цей аркан не стане вальсом. Бо така парадоксальна вдача її героїні, яка постійно випробовує своє серце на повну: чи то тримаючи батіг у руках для лінивців, чи то сповідаючись в любові. Це ода справжній Жінці, що з плоті і крові, яка вміє бути щасливою «отут і вже» [14].

В. Климчук у романі «Рутенія» вдається до відтворення рідкісного – «Лише раз у сто років...» [11, с. 217] – танцю аркан у жіночому виконанні. «То танець мужніх, сильних, вольових опришків, шибайголів, які проводили важке життя в боротьбі та переслідуваннях. Саме це робило аркан танцем чоловічої ініціації (посвячення) та бойової підготовки. Він має в собі певну символіку. В першу чергу – братерство, міцна підтримка товариша справа та зліва. Нерозривне коло, що рухається. – це єдність, життя, сонце, що котиться горизонтом і дає життєву силу, символізує добро, світло, добро. надію», – зазначає А. Мацьків [15]. На винятність виконавиці аркану Рутенії, її внутрішню міць, фізичну витривалість і духовну стійкість вказує один із воїнів: «Вона більший воїн, ніж усі чоловіки нашого селища разом узяті» [11, с. 17]. О. Гуцуляк зазначав, що поряд з чоловічим танцем існували в різних регіонах й жіночі «Поляниця», «Босорканя», «Мава», «Нява», «Яга», «Додоладулиця» тощо. У гуцулів вони збережені завдяки демонологічним уявленням населення. Покровителями чоловічих союзів були духи – «Чугайстри», жіночих – «нявки» або «мавки» [8].

Первісні танці виконували ритаулізовану функцію спілкування між людьми, людиною та різними стихіями, богами, тобто виконували магічну роль.

Рутенія виконує не жіночий танець-очікування Аркан, а ритуальний військовий, який танцювали опришки перед військовими походами. У такий спосіб вона проходить перевірку на витривалість, силу духу, постає в іпостасі жінки-воїна. Вона демонструє психологічну готовність до вирішальних дій, вміння миттєво орієнтуватися, приймати

рішення та діяти, внутрішню енергію та бойовий дух, уособлюючи собою жагу життя, волі цілого народу, попередніх поколінь. Героїня проходить обряд ініціації. Виконуючи сакральний танець Рутенія перебирає на себе маскуліні функції, демонструючи силу, витривалість, загартованість. Аркан уособлює не лише жіночу трансформацію, якої потребують реалії війни, але також є символом боротьби за кохання, яке затягує, наче вир. Відьма є бінарним образом, який поєднує дві протилежності: ніжність, тендітність, є такою, що чекає «свого Золоту», і водночас сильною, рішучою, могутньою.

Назва танцю «аркан» походить із латинського, точніше етруського слова, запозиченого римлянами: *arcanus* – «прихований, таємний, мовчазний» і походить від індоєвропейського кореня *arta-*. Український археолог Юрій Шилов вказував, що саме цей корінь слова наявний у назві держави трипільців-пелазгів Аратта, перекази про яку зберегли як іранці, вважаючи Арту ідеальною прабатьківщиною та «найвищим світоглядом», а загалом – золотим віком людства, так і слов'яни, які називали свою державу Артанія чи Оратанія (центр – місто Оратів на Поділлі) поряд із Куявією (Київщина) та Славією (Переяслав) [13]. В. Климчук вводить у текст топонім – Орія.

Виконуючи певні рухи у такт музики головна героїня впадає у стан медитації і входить у своєрідний транс, де вона повністю віддається руху, тобто спочатку народжується із арканом, проживає, віддається повністю дикій енергії, розчиняючись у ній, а наприкінці обряду «помирає» під ритми мелодії, яка знакає. Це танець-двобій між двома жіночими силами за місце в аркані. Дзвінка намагається вибороти своє право на Золоту у Рутенії, використовуючи при цьому замовляння та магічні предмети: «Раз у сто років запрошують жінку до аркану. Найдостойнішу! Найсильнішу! І тут прийшла ти! І вони запросили тебе! Не вірю, що ти краща! Не вірю! Хочу двобій на межі!» [11, с. 224].

Початок двобою на межі мав відбутися опівночі у Священному Гаєві, а «чари можуть використовувати лише учасники» [11, с. 228]. Ритмічні рухи аркану мають здатність знімати закляття. Рутенія концентрується, творячи уявне коло в момент єднання енергій, вимальовуючи рухами так званий солярний (сонячний, вогняний) знак, синхронізується із енергією Священного Древа («Руки її піднялися у повітрі й немов лягли на плечі невидимих. Вона почала рух навколо Священного Древа, нібито то було вогнище. Їй не треба було музик – музика жила в серці із кожним

колом звучала все голосніше. Заполонила її всю. Рутенія чула, бачила, відчувала кожною часточкою тіла! <...>. А Рутенія вже не бачила нічого: були лише вона, музика, і дерево. Дерево замість вогню. Дерево-вогонь, Вогняне дерево. Дерево, що горить! Палає! Горять гілки, стовбур, язика полум'я лижуть небо! Там – там-там – там-там...» [11, с. 231]), досягаючи внутрішньої енергії екстазу, яка нарешті виринає назовні, коло розпадається і «заспокоюється». У шануванні та прославленні Світла, Сонця, Вогню, Вітру, Землі аркан вивільняє у русі нестримну енергію ритму, духу, свободи, нагадуючи священний арійський символ обертання Всесвіту – Свастья. У танці народжується жінка, коханка, воїтелька, назовні із якої виринає дикий звір, нестримна природа архетипу якого описана у «Жінках, що біжать з вовками» Клариси Пінколи Естес. Первісна інстинктивна природа Рутенії проходить ініціацію танцем. «Єдина річ, яка нам належить і яку важко знищити, це наша душа. Коли ми говоримо про сутність жінки, маємо на увазі жіночу душу», – зазначає Клариса Пінкола Естес [9, с. 62].

В.Климчук пише: «Їй не треба було музик – музика жила в серці» [11, с. 231]. Серце є квінтесенцією суті. Воно є уособленням психологічного і фізіологічного центру. В індуїстських тантрах, настановах бога людям, серце – це анахата, місце, де зберігаються почуття до іншої людини, до себе, до землі й до бога. Клариса Пінкола Естес звертає увагу на те, що «...і пісня, і використання серця як бубна – це містичні акти, що пробуджують ті шари душі, які ми зрідка використовуємо і бачимо» [9, с. 164]. Жінка є близькою до природи, адже постійно циклічно проходить кола аркану – Життя – Смерть – Життя. Рутенія живе у згоді зі своїми інстинктами, внутрішніми відчуттями, її ідеї, пориви любити, творити, вірити, бажання воскресати, то згасають, помирають, або знову із нестримною енергією вогню, світла перероджуються, повстають із небуття, відроджуються.

Архетип танцю Рутенії репрезентує архетип підсвідомості людини – це чиста, чесна, світла душа закоханої жінки, яка вірить, мріє про майбутнє, але разом із тим змушена вступати у жорстоку боротьбу за свої почуття, власний вибір, свободу волевиявлення. Взаємодія двох архетипів жінок у танці впливає на зміну кожного, адже відбувається конфлікт цінностей. Динаміка жіночого аркану є постійно змінною, тому й архетипи не обмежують героїню одним фіксованим образом, адже вони існують в одній особистості, а можливі моделі поведінки можуть змінюватися залежно

від обставин, досвіду, викликів, потреб: «Битва досвідчених – це розмова двох мудреців. <...>. Бій – це текст» [11, с. 234].

Танець Рутенії є своєрідним викликом не лише зовнішнім обставинам, але й самій собі: «– Чому ти припинила спротив? – спитав її Данко. – Я побачила... себе. А з собою... боротися безглуздо. Як і боротися... з власним страхом...» [11, с. 234]. Автор закладає глибокі сенси у внутрішню боротьбу, адже той, хто бере участь у двобої, стає іншим. «Той, хто перемагає у двобої перемагає себе. І має силу боротьби з будь-ким і будь-де!» [11, с. 237].

Найдавніші і найпотужніші ритми аркану здатні протистояти злим духам. У танець Рутенії автор закладає глибинний символічний сенс зв'язку з інстинктами, інтуїцією та волелюбністю. Відьма володіє ясным розумом, потаємними знаннями, завдяки чому може знайти вихід із найскладніших ситуацій, навіть перебуваючи «на межі». Вона відчуває загрозу, розпізнає наміри інших, а також прагне осмислити, дошукатися суті і розібратися у власних почуттях, діях, відшукати у всьому цьому себе, адже «Ця думка з кожним кроком ударила молотом по душі: “ХТО Я?!”» [11, с. 7]. Внутрішній звір є одночасно і силою і слабкістю. Слід тримати його у покорі, та не давати йому взяти владу над собою. В.Климчук вказує на джерела споконвічних людських інстинктів: боротьбу за право управляти іншими, протистояння за владу між окремими особистостями та на рівнях держав, які перебувають у діалектичній єдності між собою, пов'язані підступністю та шляхетністю, жертовністю та прагматизмом.

Архетип танцю Рутенії розкриває прихований сенс, двоїстість: можливість звернутися до темних сторін зовнішнього і власного внутрішнього світу, водночас зробити вибір за покликом серця – стати на сторону світла, любові, добра. У цьому двобої простежуються аналогії до сучасних реалій буття, боротьби за волю, перемогу Життєдайного Вогню над пільмою, яку в романі уособлює Ахруман та інші темні сили. Аркан Рутенії відбувається біля Світового Древа – перед Всесвітом, Вічністю слід здійснити і відстояти власний вибір, призначення, свободу духу і моральних принципів. Таким чином, спостерігається смисловий корелят між народним танцем та архетипом як змістом колективного несвідомого. К.Г.Юнг, досліджуючи механізми функціонування та взаємодії свідомого та несвідомого, зазначав: «Колективне несвідоме – це частина психіки, яку можна протиставляти особистому несвідомому через те, що своєю екзистенцією воно не завдячує особистому досвіду, а тому й не є осо-

бистим надбанням. Якщо особисте несвідоме, по суті, складається з тих змістів, що були якийсь час свідомим, однак зникли зі свідомості через забуття чи через витіснення, то змісти колективного несвідомого ніколи не були у свідомості, а тому й не були індивідуально здобутими, і своїм існуванням завдячують суто спадковості» [20, с. 64]. Отже, архетип танцю Рутенії є змістом колективного несвідомого. Архетип містить психічні сенси, які не зазнали жодного свідомого опрацювання, тобто представляють собою «ще безпосередню душевну даність» [20, с. 14]. На тлі Світового Дерева через жіночий аркан постає ідея часу в людському існуванні та людській культурі, адже існує безперервний зв'язок між хроносом і здатністю людини охопити минуле, нинішнє і майбутнє. У циклічності, ритміці, змістових компонентах танцю простежується ідея Ніцше «вічного повернення» як «безкінечного кругобігу» [17, с. 68].

Архетип української культури втілюється, зокрема, й в аркані. У народному танці як символічному вираженні колективного досвіду, проживанні певного образу в часі та просторі через сис-

тему танцювально-пластичних рухів втілюється архетип волелюбного народу – його жага життя, волі, вільного прояву в думках, почуваннях, діях, які узгоджуються із загальнолюдським концептом буття і любові. Утілений архетип танцю Рутенії наповнений символічним і сакральним значенням: рух по колу, кругові рухи вказують на циклічність подій, кругове повернення, відтворення давніх дій в нових соціальних реаліях.

Архетипний образ аркану Рутенії торкається свого давнього коріння, відтворюючи прадавній архетип українського народу у його одвічному прагненні до свободи та поцінуванні загальнолюдських принципів Буття.

Висновки. Таким чином, виконуючи аркан, Рутенія проходить своєрідну ініціацію, вона вмирає і народжується знову, постаючи вже в новій іпостасі. Містерійне представлення головної героїні допомагає відтворити давні міфічні ритуали, події, наповнюючи їх сакральним змістом, де перед Вічністю, Світовим Деревом здійснюється вибір на межі добра і зла, любові і ненависті, правди і кривди.

Список літератури:

1. Андрощук Л. Архетип тіні в танцювальних традиціях українського народу: свято Івана Купала. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 66. Том 1. 2023. С. 24–31.
2. Бестюк І. Міфориальна семантика аркану в українській літературі ХХ століття [Електронний ресурс] / І. Бестюк. *Вісн. Львів. ун-ту. Серія філологічна* / [відп. за вип. М. Ільницький]. Л., 2008. Вип. 44. Ч. 2. С. 339–345. Електрон. дані. Режим доступу: <https://litmisto.org.ua/?p=19101>
3. Бігус О. О. Народна-сценічна хореографія Прикарпатського регіону: монографія. Київ : Ліра-К, 2015. 180 с.
4. Вейвей Лі. Народні танці як утілення архетипових образів в інструментальній музиці українських композиторів. *Слобожанські мистецькі студії*. Вип. 2(05), 2024. С. 46–49.
5. Гарасимчук Р. Народні танці українців Карпат. Кн. 1 : Гуцульські танці / авт. вступ. ст. : Роман Кирчів, Степан Павлів ; наук. ред. Роман Кирчів. Л., 2008. 607 с. : іл. [Електронний ресурс]. Електрон. дані. Режим доступу : <http://surl.li/tzimq>
6. Герасим'юк В. Була така земля : Вибране. Київ : Факт, 2003. 391 с.
7. Гуцули. Українська етнокulturологічна енциклопедія : у 5-ти т. / ред. рада : В. А. Бітаєв (відп. ред.), Ю. П. Богущкий, А. В. Чебікін, В. Г. Чернець та ін. / НАМ України, Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв, Ін-т культурології НАМ України. Київ : НАКККіМ, 2013. Т. 1. А–Е. 552 с.
8. Гуцуляк О. Аркан – гуцульський танець ініціації. *Час*. 12 лютого. 2020. <https://chas.cv.ua/>
9. Естес Клариса Пінкола Жінки, що біжать з вовками. Архетип дикої жінки у міфах та легендах. Пер. з англ. Наталії Валецької. Київ : Yakaboo Publishing, 2024. 528 с.
10. Карпенко Д. Архетипи в українській хореографічній культурі та народно-сценічних танцях. *Вісник національної академії керівних кадрів культури та мистецтва*. 2023. № 4. С. 38–44.
11. Климчук В. Рутенія. Повернення відьми. Вінниця. ПП «Видавництво “Теза”». 382 с.
12. Луців Є. Гуцульське мистецтво бою. Київ : ОВК, 2023. 431 с.
13. Маловідомі факти про танець аркан. 28 лютого 2023 рік. <https://dance.knukim.edu.ua/malovidomi-fakti-pro-tanec-arkan/>
14. Матіос М. Жіночий аркан у саду нетерпіння. Львів : ЛА «Піраміда», 2011. 308 с.
15. Мацьків А. Гуцули медитують у танці. <https://surl.li/juxvyn>
16. Нагачевський А. Побутові танці канадських українців. Київ : Родовід, 2001. 188 с.
17. Северинова М. Феномен архетипу як спів-буття в науковому дискурсі музичної культурології. *Modern Ukrainian musicology: from musical artifacts to humanistic universals: Collective monograph*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2021. С. 53–73.

18. Стасько Б. Роман Гарасимчук та його автентичні «Танці гуцульські» : навч.-метод. посіб. / Б. Стасько, Н. Марусик. Івано-Франківськ, 2010. 283 с.
19. Хоткевич Г. Непросте. *Неопубліковані гуцульські п'єси*. Луцьк : ВМА «Терен», 2005. С. 199–240.
20. Юнг К. Г. Архетипи і колективне несвідоме. Львів : Астролябія, 2018. 608 с.
21. Якименко Н., Хай М. Аркан. *Укр. муз. енциклопедія*. Т. 1. А – Д / НАН України. Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського; ред. кол. : Г. Скрипник (голова), А. Калениченко, Г. Степанченко [та ін]. Київ, 2006. 679 с.

Barabash S. M. ARCHETYPE OF DANCE OF RUTHENIA BY VITALIY KLYMCHUK

The article explores the archetype of the Ruthenia dance in the novel of the same name, a modern Ukrainian fantasy, by Vitaliy Klymchuk.

In “Ruthenia”, Vitaliy Klymchuk describes a female version of the arcana performed by the witch Ruthenia. The author resorts to recreating the dance in a female performance. It is a kind of challenge not only to external circumstances, but also to herself. In Ruthenia’s dance, the author lays a deep symbolic meaning of connection with instincts, intuition, and freedom-lovingness. The witch has a clear mind and secret knowledge, thanks to which she can find a way out of the most difficult situations, even being “on the edge”. The author points to the sources of primordial human instincts: the struggle for the right to rule over others, the confrontation for power between individuals and at the level of states, which are in dialectical unity with each other, connected by cunning and nobility, sacrifice and pragmatism.

The archetype of the Ruthenia dance reveals a hidden meaning, duality: the ability to turn to the dark sides of the external and one’s own inner world, while at the same time making one’s own choice at the call of the heart – to stand on the side of light, love, goodness. The Arcanum of Ruthenia takes place near the World Tree – before the Universe, Eternity, in which one should make and defend one’s own choice, destiny, freedom of spirit and moral principles. Thus, there is a semantic correlate between folk dance and the archetype as the content of the collective unconscious. The archetype of the Ruthenia dance is the content of the collective unconscious. It contains psychic contents that have not undergone any conscious processing, that is, they represent “still immediate spiritual givenness”. Against the background of the World Tree, through the female Arcanum, the idea of time in human existence and human culture appears, because there is a continuous connection between chronos and the ability of a person to encompass the past, present and future.

The binary nature of the image, the specificity of the concentration in the arcanum of the ancient philosophy of the Ukrainian people and its translation into current realities, the transformation of the female image in conditions of war are determined.

Key words: modern Ukrainian fantasy, novel, arcane, dance archetype, female arcane, Ruthenia, Vitaliy Klymchuk.